

Patricia Highsmith

Ripley
ondergronds

Vertaald uit het Amerikaans door
Jean A. Schalekamp

Lebowski Publishers, Amsterdam 2017

Oorspronkelijke titel: *Ripley under Ground*

Oorspronkelijk uitgegeven door William Heinemann, Londen, 1971

© Patricia Highsmith, 1970

© Diogenes Verlag AG Zürich, 1993

© Vertaling uit het Amerikaans: Jean A. Schalekamp, 1970, 2015

© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, Amsterdam 2017

Omslagontwerp: Riesenkind

Omslagbeeld: © Michael Trevillion | Trevillion Images

Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 488 2775 6

ISBN 978 90 488 2776 3 (e-book)

NUR 302

www.lebowskipublishers.nl

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

Lebowski Publishers is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Aan mijn Poolse buren, Agnès en Georges Barylski, mijn
vrienden van Frankrijk, 77.

Ik denk dat ik makkelijker zou sterven voor iets waar ik niet in geloof dan voor iets wat ik voor waar houd...

Soms denk ik dat het kunstenaarsleven een lange, heerlijke zelfmoord is, en het spijt me niet dat het zo is.

Oscar Wilde in zijn *Brieven*

1.

Tom was in de tuin toen de telefoon ging. Hij liet Mme Annette, zijn huishoudster, opnemen en ging verder met het soppige mos af te krabben dat aan de zijkanten van de stenen trapjes vastgegroeid zat. Het was een natte oktobermaand.

‘Monsieur *Tome!*’ kwam de sopraanstem van Mme Annette. ‘Telefoon uit Londen!’

‘Ik kom eraan,’ riep Tom. Hij gooide het plantenschopje weg en liep het trapje op.

De benedentelefoon was in de zitkamer. Tom ging niet op de geelsatijnen sofa zitten, want hij had zijn spijkerbroek aan.

‘Hallo, Tom. Jeff Constant. Heb je –’ *Blurp.*

‘Kun je wat harder praten? De verbinding is zo slecht.’

‘Gaat het zo beter? Ik kan jou best verstaan.’

Dat konden de mensen in Londen altijd. ‘Een beetje.’

‘Heb je mijn brief gehad?’

‘Nee,’ zei Tom.

‘O. We zitten in moeilijkheden. Ik wilde je waarschuwen. Er is een –’

Gekraak, een gezoem, een doffe klik, en ze werden verbroken.

‘Verdomme,’ zei Tom zacht. Hem waarschuwen? Was er iets misgegaan in de kunsthandel? Met n.v. Derwatt? Hém waarschuwen? Tom was er nauwelijks bij betrokken. Hij had het plan van n.v. Derwatt bedacht, dat was waar, en hij kreeg er ook wel een klein inkomen van, maar – Tom keek naar de telefoon, in de ver-

wachting dat die ieder ogenblik weer kon gaan rinkelen. Of zou hij Jeff opbellen? Nee, hij wist niet of Jeff in zijn studio was of in de kunstzaal. Jeff Constant was fotograaf.

Tom liep naar de openslaande deuren die toegang tot de achtertuin gaven. Hij zou nog maar wat mos gaan krabben, dacht hij. Tom tuinierde zo'n beetje, en daar bracht hij elke dag graag een uurtje mee door, grasmaaien met de grasmaaimachine, harken en takken verbranden, onkruid wieden. Het was lichaamsbeweging, en hij kon er bij dagdromen. Nauwelijks had hij het schopje weer opgepakt of de telefoon ging.

Mme Annette kwam de zitkamer binnen, met een stofdoek in haar hand. Ze was kort en stevig gebouwd, een jaar of zestig, en nogal jolig van aard. Ze kende geen woord Engels en scheen niet in staat er ook maar één te leren, zelfs niet '*Good morning*,' wat Tom erg goed uitkwam.

'Ik neem hem wel aan, madame,' zei Tom, en hij nam de telefoon op.

'Hallo,' zei Jeffs stem. 'Moet je horen, Tom, ik dacht dat je misschien hier zou kunnen komen. Naar Londen, ik...'

'Je... wat?' De verbinding was weer slecht, maar niet zo slecht als daarnet.

'Ik zei – ik heb het je in een brief al uitgelegd. Ik kan het hier niet uitleggen. Maar het is belangrijk, Tom.'

'Heeft er iemand een fout gemaakt? – Bernard?'

'In zekere zin, ja. Er komt iemand uit New York, morgen waarschijnlijk.'

'Wie?'

'Dat heb ik je in mijn brief verteld. Je weet dat de expositie van Derwatt dinsdag geopend wordt. Tot zolang zal ik hem op een afstand houden. Ed en ik zorgen gewoon dat we niet te bereiken zijn.' Jeffs stem klonk erg ongerust. 'Ben je vrij, Tom?'

‘Dat is te zeggen – ja.’ Maar Tom had helemaal geen zin om naar Londen te gaan.

‘Probeer het voor Héloïse verborgen te houden. Dat je naar Londen komt.’

‘Héloïse zit in Griekenland.’

‘O, gelukkig zeg.’ Het eerste zweempje van opluchting in Jeffs stem.

Jeffs brief kwam die middag om vijf uur, per expresse en aangekend.

104 Charles Place

N.W.8.

Beste Tom,

De nieuwe expositie van Derwatt wordt op dinsdag de 15de geopend, het is zijn eerste in twee jaar. Bernard heeft negentien nieuwe doeken en nog meer schilderijen worden in bruikleen afgestaan. En nu het slechte nieuws.

Er is een Amerikaan die Thomas Murchison heet, geen handelaar maar een verzamelaar – gepensioneerd met een hele hoop poen. Hij heeft drie jaar geleden een Derwatt van ons gekocht. Die heeft hij vergeleken met een vroegere Derwatt die hij net in de States gezien had, en nu zegt hij dat de zijne vals is. Dat is hij natuurlijk ook, want het is er eentje van Bernard. Hij heeft aan Kunstzaal Buckmaster (aan mij) geschreven dat volgens hem het schilderij niet echt is, omdat de techniek en kleur tot een periode in Derwatts werk van vijf of zes jaar geleden behoren. Ik heb heel scherp het gevoel dat Murchison van plan is hier herrie over te gaan maken. En wat moeten we daaraan doen? Jij hebt altijd van die goeie ideeën, Tom.

Kun je hier komen om met ons te praten? Alle onkosten voor rekening van Kunstzaal Buckmaster. Meer dan wat ook hebben we een injectie van zelfvertrouwen nodig. Ik geloof niet dat Bernard een van de nieuwe doeken verknoeid heeft. Maar Bernard is helemaal over zijn toeren, en we willen hem zelfs op de opening niet in de buurt hebben, vooral niet op de opening.

Kom alsjeblieft direct als je kunt!

Het beste,

Jeff.

ps Murchisons brief was wel hoffelijk, maar als hij er eens zo eentje is die Derwatt in Mexico op wil gaan zoeken om de zaak te verifiëren, etc.?

Dat laatste was een belangrijk punt, dacht Tom, want Derwatt bestond niet eens. Het (door Tom verzonnen) verhaal dat Kunsthandel Buckmaster en Derwatts trouwe groepje vrienden de wereld instuurden, was dat Derwatt in een heel klein dorpje in Mexico was gaan wonen, en dat hij nooit een mens zag, geen telefoon had, en de kunstzaal verboden had om aan wie ook zijn adres te geven. Nou, als Murchison naar Mexico ging, dan zou dat weleens een uitputtende zoekpartij voor hem kunnen worden, genoeg om iedere man een leven lang bezig te houden.

Wat Tom wel zag gebeuren was dat Murchison – die waarschijnlijk zijn Derwatt mee zou brengen – met andere kunsthandelaars en daarna met de pers zou gaan praten. Dat zou weleens verdediging kunnen wekken, en wie weet ging dan de hele Derwatt-affaire in rook op. Zou de bende hem erin meeslepen? (Tom dacht

aan het groepje van de kunstzaal, Derwatts oude vrienden, altijd als aan 'de bende,' hoewel hij die term verafschuwde iedere keer weer als hij in zijn hoofd opkwam.) En Bernard zou Tom Ripleys naam kunnen noemen, dacht Tom, niet uit boosaardige opzet, maar vanwege zijn krankzinnige – bijna christelijke – eerlijkheid.

Tom had zijn naam en zijn reputatie zuiver weten te houden, verbazingwekkend zuiver, als je rekende wat hij allemaal deed. Het zou buitengewoon vervelend zijn als in de Franse kranten te staan kwam dat Thomas Ripley uit Villperce-sur-Seine, echtgenoot van Héloïse Plisson, de dochter van Jacques Plisson, miljonair en eigenaar van Plisson Farmaceutische Producten, de lucratieve fraude van de n.v. Derwatt verzonnen had, en er jarenlang een percentage aan had verdiend, ook al was dat maar tien procent. Dat zou een bijzonder schunnige indruk maken. Zelfs Héloïse, die volgens Tom toch zo goed als geen moraal had, zou hier weleens op kunnen reageren, en het was wel zeker dat haar vader haar (door haar toelage in te houden) onder druk zou zetten om van hem te scheiden.

n.v. Derwatt was nu groot, en als de zaak in elkaar klapte zou dat zijn vertakkingen hebben. De lucratieve branche van schildersmaterialen van het merk 'Derwatt,' waar de bende, en Tom ook, royalties van kreeg, zou ten onder gaan. Dan was er nog de Derwatt School voor Beeldende Kunsten in Perugia, hoofdzakelijk voor aardige oude dames en Amerikaanse meisjes met vakantie, maar toch ook een bron van inkomsten.

De kunstacademie kreeg zijn geld niet zozeer uit het kunstonderwijs en de verkoop van 'Derwatt'-materiaal, maar meer door als makelaarskantoor op te treden en huizen en gemeubileerde flats van de allerduurste soort te zoeken voor welgestelde toeriststudenten, en op dat alles het een en ander in te houden. De school werd gerund door een stel Engelse flikkers, die niet op de hoogte waren van de Derwatt-mystificatie.

Tom kon maar geen besluit nemen of hij nu al of niet naar Londen zou gaan. Wat kon hij tegen hen zeggen? En Tom begreep het probleem niet: was het dan zo ondenkbaar dat een schilder voor één schilderij eens op een vroegere techniek teruggreep?

‘Wat heeft m’sieur liever voor vanavond, lamskoteletten of koude ham?’ vroeg Mme Annette aan Tom.

‘Lamskoteletten, geloof ik. Dank u. En hoe gaat het met uw kies?’ Die morgen was Mme Annette voor een kies die haar de hele nacht wakker gehouden had naar de dorpsstandarts geweest, in wie ze het grootste vertrouwen had.

‘Helemaal geen pijn meer. Hij is toch zo aardig, dr. Grenier! Hij zei dat het een abces was maar hij heeft de kies opengemaakt en toen zei hij dat de zenuw eruit zou vallen.’

Tom knikte, maar vroeg zich af hoe een zenuw eruit kon vallen; door de zwaartekracht vermoedelijk. Ze hadden eens heel diep naar een van zijn eigen zenuwen moeten boren, en ook in een kies van de bovenkaak.

‘Was er goed nieuws uit Londen?’

‘Nee, nou ja – gewoon een telefoontje van een vriend.’

‘En nog nieuws van Mme Héloïse?’

‘Vandaag niet.’

‘Ach, stel je toch eens voor, zonneshijn! Griekenland!’ Mme Annette was bezig het al glimmende oppervlak van een grote eiken kast naast de open haard op te poetsen. ‘Kijk! Villeperce heeft geen zon. De winter is al gekomen.’

‘Ja.’ Mme Annette zei de laatste tijd elke dag hetzelfde.

Tom verwachtte Héloïse pas kort voor Kerstmis weer te zien. Aan de andere kant kon ze ook onverwachts op komen dagen – omdat ze een klein maar herstelbaar ruzietje met haar vriendinnen had gehad, of alleen maar omdat ze van plan veranderd was en geen zin meer had zo lang op een boot te blijven. Héloïse was impulsief.

Tom zette een Beatlesplaat op om in een wat betere stemming te komen, toen liep hij met zijn handen in zijn zakken de grote zitkamer rond. Hij hield van dit huis. Het was een vier verdiepingen hoog ongeveer vierkant grijs stenen huis met vier torentjes boven vier ronde kamers in de hoeken van de bovenverdieping, waardoor het huis wel iets had van een klein kasteel. De tuin was erg groot, en zelfs naar Amerikaanse maatstaven gemeten had het huis een fortuin gekost. Héloïses vader had hun drie jaar geleden het huis als huwelijkscadeau gegeven. In de tijd voordat hij trouwde had Tom wat extra geld nodig gehad, want het geld van Greenleaf was niet genoeg geweest om het soort leventje te kunnen leiden waar hij van was gaan houden, en toen had Tom wel belang gehad bij zijn percentage in de Derwatt-affaire. Nu had hij er spijt van. Hij had die tien procent geaccepteerd toen dat nog maar heel weinig geweest was. Zelfs hij had zich niet gerealiseerd dat Derwatt zo'n bloeiend zaakje zou worden.

Tom bracht die avond door zoals hij de meeste avonden doorbracht, heel rustig en alleen, maar zijn gedachten waren verward. Onder het eten had hij zacht de stereo aan en las hij Servan-Schreiber in het Frans. Er waren twee woorden die Tom niet kende. Hij zou ze vanavond opzoeken in zijn Harrap die naast zijn bed lag. Dat was iets waar hij heel goed in was, woorden in zijn geheugen vasthouden om ze later op te zoeken.

Na het eten trok hij een regenjas aan, hoewel het niet regende, en liep naar een klein café een halve kilometer verder. Hier dronk hij op sommige avonden koffie, staande aan de bar. Altijd weer vroeg de eigenaar Georges naar Mme Héloïse, en drukte er zijn spijt over uit dat Tom zo lang alleen moest blijven. Die avond zei Tom opgewekt:

‘O, ik ben er nog niet zo zeker van of ze nog twee maanden op dat jacht zal blijven. Het zal haar wel gaan vervelen.’

‘*Quel luxe,*’ mompelde Georges dromerig. Hij was een dikbui-kig man met een rond gezicht.

Tom wantrouwde zijn milde opgeruimdheid, die nooit verstek liet gaan. Zijn vrouw Marie, een grote energieke brunette met felrood geverfde lippen, was een keiharde, maar ze had een woeste, blijde manier van lachen die dat weer goedmaakte. Dit was een arbeiderscafé, en daar had Tom op zichzelf niets tegen, maar toch was het niet de bar waar hij het liefst kwam. Het was nu eenmaal de dichtstbijzijnde. Georges en Marie hadden tenminste nooit iets over Dickie Greenleaf gezegd. Een paar mensen in Parijs, kennissen van hem of van Héloïse, hadden dat wel gedaan, en ook de eigenaar van Hotel St.-Pierre, het enige logement in Villeperce. De eigenaar had gevraagd: 'Bent u soms die mijnheer Ripley die een vriend van die Amerikaan Granelafe was?' Tom had toegegeven dat hij dat was. Maar dat was nu alweer drie jaar geleden, en zo'n vraag – als er niet verder op ingegaan werd – maakte Tom niet nerveus, maar toch vermeed hij het onderwerp liever. In de kranten had gestaan dat hij een heel bedrag aan geld, sommige hadden het over een geregeld inkomen, gekregen had uit Dickies testament, wat waar was. Er was tenminste geen een krant die er ooit op gezinspeeld had dat Tom het testament zelf had geschreven, wat hij inderdaad gedaan had. De Fransen herinnerden zich altijd vooral de financiële details.

Na zijn koffie liep Tom naar huis, zei 'Bonsoir' tegen een stuk of twee dorpelingen die hij onderweg tegenkwam en gleed zo nu en dan uit over de kletsnatte bladeren die aan de kant van de weg lagen. Er was geen noemenswaardig voetpad. Hij had een zaklantaarn bij zich, omdat er te weinig straatlantaarns waren. Hij ving zo nu en dan een glimp op van knusse gezinnen die in hun keuken om de met een zeildoek bedekte tafel zaten en naar de televisie keken. Op een paar erven blaften honden aan de ketting. Toen opende hij de ijzeren tuinpoort – drie meter hoog – van zijn eigen huis, en zijn schoenen knarsten over het grint. Mme Annette had nog licht op in haar zijkamer, Tom zag het aan het schijnsel. Ze had haar

eigen televisietoestel. Tom schilderde dikwijls 's avonds, alleen voor zijn plezier. Hij wist dat hij een slecht schilder was, nog slechter dan Dickie. Maar vanavond was hij niet in de stemming. In plaats daarvan schreef hij aan een vriend in Hamburg, Reeves Minot, een Amerikaan, en vroeg hem wanneer hij hem weer nodig dacht te hebben. Reeves zou een microfilm – of zoiets – verbergen op de persoon van een zekere Italiaan Graaf Bertolozzi. De Graaf zou vervolgens een paar dagen bij Tom in Villeperce komen logeren, en Tom zou het voorwerp dan van de plaats in de koffer of waar ook weghalen, Reeves zou hem vertellen waar precies, en het per post naar een man in Parijs sturen die Tom helemaal niet kende. Tom deed dikwijls van die helersachtige klusjes, soms voor juwelendiefstallen. Het was makkelijker als Tom de voorwerpen van zijn gasten wegnam, dan als iemand hetzelfde in een Parijse hotelkamer probeerde te doen op een moment dat de drager er niet was. Tom kende Graaf Bertolozzi vaag van een recent reisje naar Milaan, toen Reeves, die in Hamburg woonde, ook in Milaan geweest was. Tom had met de Graaf over schilderkunst zitten praten. Gewoonlijk kon Tom mensen met een beetje vrije tijd makkelijk overhalen om een dag of wat bij hem in Villeperce te komen logeren en naar zijn schilderijen te kijken – behalve Derwatts had hij ook nog een Soutine, van wiens werk Tom bijzonder veel hield, een Van Gogh, twee Magrittes, en tekeningen van Cocteau en Picasso, en een groot aantal tekeningen van minder beroemde schilders die hij even goed of nog beter vond. Villeperce lag dichtbij Parijs en het was wel fijn voor zijn gasten om een beetje van het platteland te genieten voor ze naar de stad gingen. Dikwijls had Tom hen zelfs met zijn wagen van Orly afgehaald, want Villeperce lag maar een kilometer of zeventig ten zuiden van Orly. Maar één keer was het hem niet gelukt, dat was toen een Amerikaanse gast al direct ziek geworden was in Toms huis, van iets dat hij waarschijnlijk voor zijn komst gegeten had, en Tom had toen niet bij zijn koffer kunnen komen

omdat de gast al die tijd wakker in bed in zijn kamer gelegen had. Dat voorwerp – ook weer een of andere microfilm – was toen met veel moeite door een man van Reeves in Parijs opgehaald. Tom begreep de waarde van sommige van die dingen niet, maar dat deed hij ook niet altijd als hij spionageromans las, en Reeves was zelf ook maar een tussenpersoon die op percentagebasis werkte. Tom reed altijd naar een andere plaats om die dingen op de post te doen, en hij stuurde ze altijd weg met een valse afzender en een vals adres.

Die nacht kon Tom niet in slaap komen, zodat hij maar uit bed stapte, zijn purperen wollen ochtendjas aantrok – nieuw en dik, vol met militaire lussen en kwasten, een verjaardagscadeau van Héloïse – en liep naar de keuken. Hij had erover gedacht een flesje Super Valstarbier boven te brengen, maar zag ervan af en zette thee. Hij dronk haast nooit thee, dus in zekere zin paste dat er wel bij, want hij had het gevoel dat het een vreemde nacht was. Op zijn tenen liep hij door de keuken om Mme Annette niet wakker te maken. De thee die Tom zette was donkerbruin. Hij had te veel in de pot gedaan. Hij bracht het op een dienblad naar de zitkamer, schonk zich een kop in en begon rond te lopen, geluidloos op zijn vilten sloffen. Waarom niet de rol van Derwatt spelen, dacht hij. Mijn god, ja! Dat was de oplossing, de volmaakte oplossing, en de enige oplossing.

Derwatt was ongeveer van dezelfde leeftijd, veel scheelde het niet in elk geval – Tom was éénendertig en Derwatt zou nu ongeveer vijfendertig geweest zijn. Blauwgrijze ogen, herinnerde Tom zich dat Cynthia (Bernards vriendinnetje) of misschien wel Bernard zelf eens gezegd had toen ze een van hun dweperige beschrijvingen van Derwatt de Onbevleete gaven. Derwatt had een kort baardje gehad, wat voor Tom een enorme hulp was, zou zijn.

Jeff Constant zou vast wel blij zijn met het idee. Een interview met de pers. Tom moest de vragen maar eens goed repeteren, die hij misschien zou moeten beantwoorden, en de verhalen die hij

zou moeten vertellen. Was Derwatt even lang als hij? Nou ja, wie van de pers zou dat weten? Derwatts haar was wel donkerder geweest, dacht Tom. Maar daar was wel wat aan te doen. Tom dronk nog een kop thee. Hij liep onophoudelijk in de kamer rond. Het zou een volkomen onverwachte verschijning moeten zijn, een verrassing waarschijnlijk zelfs voor Jeff en Ed – en Bernard natuurlijk. Of tenminste dat zouden ze de pers wijsmaken.

Tom probeerde zich de ontmoeting met de heer Thomas Murchison voor te stellen. Kalm en zelfverzekerd zijn, dat was het voornaamste. Als Derwatt zei dat een bepaald schilderij van hemzelf was, dat hij het geschilderd had, wie was Murchison dan om hem te zeggen dat het niet zo was?

Op een van de momenten van opperste geestdrift ging Tom naar de telefoon. Om deze tijd – twee uur 's middags en een beetje later – sliepen de telefonistes vaak al en dan duurde het wel tien minuten voor ze opnamen. Tom ging geduldig op de rand van de gele sofa zitten. Hij dacht eraan dat Jeff of iemand anders wel voor een heel goed stel schminkartikelen moest zorgen. Tom wou dat hij op een meisje kon rekenen, Cynthia bijvoorbeeld, om daar op toe te zien, maar Cynthia en Bernard hadden twee of drie jaar geleden al gebroken. Cynthia wist van het succes van Derwatt en de vervalsingen van Bernard af, en ze zou er niets van krijgen, geen cent van de winst, herinnerde Tom zich.

'*Allo, j'écoute,*' zei de telefoniste op geërgerde toon, alsof Tom haar uit bed gebeld had om hem een gunst te bewijzen. Tom gaf het nummer van Jeffs studio op, dat hij in een adresboekje bij de telefoon had. Tom had geluk, want het gesprek kwam al na vijf minuten door. Hij trok zijn derde kop vieze thee wat dichterbij naar de telefoon toe.

'Hallo, Jeff. Met Tom. Hoe staat het ermee?'

'Nog niks beter. Ed is hier. We dachten er net over je op te bellen. Kom je nog?'

‘Ja, en ik heb een beter idee. Als ik eens de rol speelde van – onze vermiste vriend – een paar uurtjes in elk geval?’

Het duurde wel even voor Jeff het begreep. ‘O Tom, fantastisch! Kun je hier dinsdag zijn?’

‘Jazeker.’

‘Red je het maandag? Overmorgen?’

‘Dat denk ik niet. Maar dinsdag wel ja. Moet je goed luisteren nu, Jeff, de schmink – die moet erg goed zijn.’

‘Maak je daar maar geen zorgen over! Eén ogenblikje!’ Hij liep weg om met Ed te praten, toen kwam hij weer terug. ‘Ed zegt dat hij wel weet waar hij het vandaan moet halen – het materiaal.’

‘Maak het niet aan het publiek bekend,’ ging Tom op zijn kalme toon verder, want Jeffs stem klonk alsof hij stond te springen van blijdschap. ‘En dan is er nog iets, als het niet lukt, als ik het niet red – dan moeten we zeggen dat het een grap is die door een vriend van jou bedacht is – die vriend ben ik dan. Dat het niets te maken heeft met – je weet wel.’ Tom bedoelde met het bekrachtigen van Murchisons vervalsing, maar Jeff begreep dat onmiddellijk.

‘Ed wil je ook nog even wat zeggen.’

‘Hallo, Tom,’ zei Eds lagere stem. ‘We zijn ontzettend blij dat je komt, zeg. Het is een fantastisch idee. En weet je, Bernard heeft nog wat van zijn kleren en spullen.’

‘Dat laat ik wel aan jou over.’ Tom voelde zich plotseling erg ongerust. ‘De kleren dat is wel het minste. Het gezicht, daar gaat het om. Dat moet prima in orde zijn, snap je?’

‘Gelijk heb je. Je bent geweldig.’

Ze hingen op. Toen liet Tom zich weer op de sofa vallen en ontspande zich, bijna horizontaal. Nee, hij wilde niet te gauw naar Londen gaan. Pas op het laatste ogenblik op het toneel verschijnen, met vaart en zwier. Te veel instructie en repetitie kon juist helemaal verkeerd zijn.

Tom stond op met de koud geworden thee in zijn hand. Het zou wel amusant en grappig zijn als hij het klaar kon spelen, dacht hij, terwijl hij naar de Derwatt boven zijn hoofd zat te staren. Het was een rozig schilderij van een man in een stoel, een man met verscheidene omtrekken, zodat het leek alsof je door een bril met te sterke glazen naar het schilderij keek. Er waren mensen die zeiden dat hun ogen pijn deden van een Derwatt. Maar van een afstand van drie of vier meter gezien was dat niet zo. Dit was geen echte Derwatt, maar een vroege vervalsing van Bernard Tufts. Aan de andere kant van de kamer hing wel een echte Derwatt, 'De Rode Stoelen'. Twee kleine meisjes zaten naast elkaar, met een angstige blik in hun ogen, alsof het hun eerste schooldag was, of alsof ze in de kerk naar iets angstaanjagends zaten te luisteren. 'De Rode Stoelen' was acht à negen jaar oud. Achter de kleine meisjes stond, waar het ook was dat ze zaten, het hele gebouw in brand. Gele en rode vlammen laaiden op, verdoezeld door vegen wit, zodat de brand niet onmiddellijk de aandacht van de aanschouwer trok. Maar als dit wel gebeurde, was het emotionele effect schokkend. Tom hield van beide schilderijen. Maar nu was hij, als hij ernaar keek, al bijna vergeten dat het ene een vervalsing was en het andere echt.

Tom herinnerde zich die eerste amorfe dagen van wat nu de n.v. Derwatt was. Hij had Jeffrey Constant en Bernard Tufts in Londen ontmoet kort nadat Derwatt – vermoedelijk uit vrije wil – in Griekenland verdronken was. Tom was net zelf uit Griekenland teruggekomen; het was niet lang na de dood van Dickie Greenleaf. Derwatts lichaam was nooit gevonden, maar enkele vissers uit het dorp zeiden dat ze op een morgen gezien hadden dat hij was gaan zwemmen, en dat ze hem niet terug hadden zien komen. Derwatts vrienden – Tom had bij diezelfde gelegenheid ook Cynthia Gradnor ontmoet – waren diep geschokt, aangedaan op een manier zoals Tom nog nooit na een sterfgeval gezien had, zelfs niet

in een familie. Jeff, Ed, Cynthia en Bernard waren helemaal versuft geweest, ze hadden op een dromerige, gepassioneerde manier over Derwatt gesproken niet alleen als kunstenaar, maar ook als vriend, als mens. Hij had een eenvoudig leven geleid in Islington, soms slecht gegeten, maar altijd was hij gul tegenover anderen geweest. De kinderen die in zijn buurt woonden adoreerden hem, en hadden voor hem geposeerd zonder daar enige betaling voor te verwachten, maar Derwatt had altijd in zijn zakken getast en hun misschien wel de laatste pennies gegeven die hij bezat. En juist vlak voordat hij naar Griekenland gegaan was, had Derwatt een teleurstelling ondergaan. Hij had in opdracht van de regering een muurschildering gemaakt voor een postkantoor in een stad in het noorden van Engeland. In schetsvorm was de muurschildering aangenomen, maar na voltooiing werd zij afgewezen: iemand erin was naakt, of te naakt, en Derwatt had geweigerd er iets aan te veranderen. ('En hij had natuurlijk gelijk!' hadden Derwatts trouwe vrienden Tom verzekerd.) Maar hierdoor was Derwatt van ongeveer duizend pond beroofd, waar hij vast op gerekend had. En dat scheen wel de laatste druppel in een hele reeks van teleurstellingen geweest te zijn – teleurstellingen waarvan Derwatts vrienden zich toen niet gerealiseerd hadden hoe diepgaand ze waren, en waarvoor ze zich nu verwijten maakten. Er was ook een vrouw in het spel geweest, herinnerde Tom zich vaag, oorzaak van nog een teleurstelling voor Derwatt, maar het scheen dat de vrouw niet zo belangrijk voor hem was als de teleurstellingen die zijn werk betroffen. Alle vrienden van Derwatt waren ook beroepskunstenaars, de meesten beroeps, en ze hadden het erg druk, en in de laatste dagen toen Derwatt een beroep op hen gedaan had – niet om geld maar om gezelschap, verscheidene avonden – hadden ze gezegd dat ze geen tijd hadden om hem te ontvangen. Zonder dat zijn vrienden er iets van wisten, had Derwatt alles wat hij aan meubels in zijn atelier had staan verkocht en was naar Griekenland

getrokken vanwaar hij een lange, gedeprimeerde brief aan Bernard geschreven had. (Tom had de brief nooit gezien.) Toen was het nieuws van zijn verdwijning of dood gekomen.

Het eerste wat Derwatts vrienden, met inbegrip van Cynthia, gedaan hadden was al zijn schilderijen en tekeningen bijeenzamelen en proberen ze te verkopen. Wat ze wilden was zijn naam levend houden, zorgen dat de wereld wist en waardeerde wat hij gedaan had. Derwatt had geen verwanten en hij was, zoals Tom zich herinnerde, een vondeling geweest waarvan zelfs de ouders niet bekend waren. De legende van zijn tragische dood was van nut geweest in plaats van een handicap; gewoonlijk waren de kunsthandels niet geïnteresseerd in schilderijen van een jonge onbekende kunstenaar die al dood was – maar Edmund Banbury, een freelance journalist, had zijn relaties en zijn talent gebruikt om artikelen over Derwatt te publiceren in kranten, kleurenbijlagen en kunsttijdschriften, en Jeffrey Constant had foto's van Derwatts werk gemaakt om ze te illustreren. Nauwelijks een paar maanden na Derwatts dood vonden ze een kunsthandel, Kunstzaal Buckmaster, die bovendien in Bond Street gevestigd was, bereid zijn werk te verhandelen, en al gauw werden Derwatts doeken voor zes- à achthonderd pond verkocht.

Toen was het onvermijdelijke gebeurd. De schilderijen waren allemaal of bijna allemaal verkocht, en dat gebeurde toen Tom in Londen woonde (hij had twee jaar in een flatje in s.w.1, bij Eaton Square, gewoond) en Jeff en Ed en Bernard op een avond in de Salisbury-pub was tegengekomen. Ze waren weer erg triest, omdat er een eind aan Derwatts schilderijen begon te komen, en Tom had toen gezegd: 'Jullie doen het zo fantastisch, het zou een schande zijn om er op die manier een eind aan te moeten maken. Kan Bernard niet een paar doeken in Derwatts stijl uit zijn mouw schudden?' Tom had het als grapje, of half als grapje bedoeld. Hij kende die drie nauwelijks, wist alleen dat Bernard schilder was.

Maar Jeff, een praktisch type net als Ed Banbury (en absoluut niet als Bernard), had zich tot Bernard gewend en gezegd: ‘Daar had ik ook al over gedacht. Wat denk jij ervan, Bernard?’ Tom was vergeten wat Bernard precies geantwoord had, maar hij herinnerde zich wel dat Bernard zijn hoofd gebogen had alsof hij zich schaamde of gewoon gruwde bij het idee dat hij zijn idool Derwatt zou vervalsen. Maanden later was Tom Ed Banbury in een straat in Londen tegengekomen en Ed had toen vrolijk gezegd dat Bernard twee uitstekende Derwatts geproduceerd had en dat ze in Kunstzaal Buckmaster één daarvan als echt verkocht hadden.

Nog weer later, kort nadat Tom met Héloïse getrouwd was en niet meer in Londen woonde, waren Tom, Héloïse en Jeff op hetzelfde feestje, een enorme cocktailparty van het soort waar je nooit met de gastheer kennis maakt of hem zelfs maar te zien krijgt, en Jeff had Tom naar een hoekje gewenkt.

Jeff had gezegd: ‘Kunnen we elkaar straks ergens spreken? Dit is mijn adres,’ en hij had Tom een kaartje gegeven. ‘Kun je vanavond om een uur of elf komen?’

Tom was dus in zijn eentje naar Jeffs huis gegaan, wat hem niet moeilijk gevallen was, want Héloïse – die in die tijd niet veel Engels sprak – had er na de cocktailparty genoeg van en wilde terug naar hun hotel. Héloïse was dol op Londen – Engelse sweaters en Carnaby Street, en de winkels waar ze prullenmanden met de Union Jack verkochten en emblemen waar dingen als *‘Piss off’* op stonden, dingen die Tom dikwijls voor haar moest vertalen, maar ze zei dat ze hoofdpijn kreeg nadat ze een uur geprobeerd had Engels te spreken.

‘De moeilijkheid voor ons is,’ had Jeff die avond gezegd, ‘dat we niet eeuwig door kunnen gaan met beweren dat we weer ergens een Derwatt gevonden hebben. Bernard doet het prima, maar... denk je dat we het erop kunnen wagen ergens zogenaamd een enorme schat aan Derwatts op te duiken, in Ierland bijvoorbeeld

waar hij een tijdje geschilderd heeft, die dingen te verkopen en het er dan verder maar bij te laten? Bernard heeft nou ook niet zo bar veel zin om ermee door te gaan. Hij heeft het gevoel dat hij Derwatt verraadt – op de een of andere manier.’

Tom had even nagedacht en toen gezegd: ‘En als Derwatt eens in leven was, ergens? Een of ander kluizenaarsoord vanwaar hij zijn doeken naar Londen stuurt? Dat is te zeggen, als Bernard ermee door kan gaan.’

‘Mm. Nou – ja. Griekenland misschien. Wat een supergoed idee, Tom! Dan kan het altijd doorgaan!’

‘Wat dacht je van Mexico? Dat lijkt me veiliger dan Griekenland. Laten we zeggen dat Derwatt er in een of ander dorpje woont. Hij wil tegen niemand de naam van het dorp zeggen – behalve misschien tegen jou en Ed en Cynthia –’

‘Cynthia niet. Zij is... nou ja, Bernard ziet haar niet veel meer. Dus wij ook niet. Het lijkt me beter als zij hier niet te veel van afweet.’

Jeff had Ed opgebeld om hem van het idee te vertellen, herinnerde Tom zich.

‘Het is maar een idee,’ had Tom gezegd. ‘Ik weet niet of het zal lukken.’

Maar het was gelukt. Derwatts schilderijen begonnen uit Mexico te komen, beweerden ze, en de dramatische geschiedenis van Derwatts ‘wederopstanding’ was door Ed Banbury en Jeff Constant uitgebuit in nog meer tijdschriftartikelen, compleet met foto’s van Derwatt en zijn (Bernards) laatste doeken, hoewel niet van Derwatt zelf in Mexico, omdat Derwatt geen interviewers of fotografen wilde ontvangen. De schilderijen werden vanuit Vera Cruz verzonden en zelfs Jeff of Ed wisten de naam van zijn dorpje niet. Derwatt was misschien wel geestesziek, dat hij zo’n kluizenaar was. Zijn doeken waren ziek en gedeprimeerd volgens sommige critici. Maar ze hoorden nu tot de hoogst genoteerde

schilderijen van welke levende kunstenaar ook in Engeland of op het Vasteland of in Amerika. Ed Banbury schreef een brief aan Tom in Frankrijk, waarin hij hem tien procent van de winst bood, aangezien het trouwe groepje (nu nog maar drie in aantal, Bernard, Jeff en Ed) de enige begunstigden van de verkopen van Derwatts werken waren. Tom had het aangenomen, hoofdzakelijk omdat hij het feit dat hij het aannam meer als een garantie voor zijn stilzwijgen in medeplichtigheid beschouwde. Maar Bernard Tufts schilderde als een razende.

Jeff en Ed kochten Kunstzaal Buckmaster. Tom wist niet zeker of Bernard er ook een deel van bezat. Verscheidene Derwatts behoorden tot de permanente collectie van de kunstzaal, en vanzelfsprekend stelde de galerie ook de schilderijen van andere kunstenaars ten toon. Dit was meer Jeffs werk dan dat van Ed, en Jeff had een assistent in dienst genomen, een soort directeur voor de kunstzaal. Maar die stap omhoog, de koop van de kunstzaal, was pas genomen nadat Jeff en Ed benaderd waren door een fabrikant van schildermaterialen die George Janopolos of zoiets heette, en die met een branche van materialen wilde beginnen die de merknaam 'Derwatt' zouden voeren. Het hield alles in, van radeermesjes tot complete olieverfschilderskisten, en hij bood er Derwatt een royalty van één procent voor. Ed en Jeff hadden besloten er uit naam van Derwatt (zogenaamd met Derwatts toestemming) op in te gaan. Er was toen een firma opgericht die de n.v. Derwatt genoemd werd.

Al die dingen herinnerde Tom zich om vier uur 's morgens, een beetje huiverend ondanks zijn vorstelijke kamerjas. Mme Annette zette 's nachts heel zuinig altijd de centrale verwarming laag. Hij hield het kopje koude zoete thee tussen zijn handen en staarde zonder te zien naar een foto van Héloïse – lang blond haar aan weerszijden van een slank gezicht, nu meer een prettig, betekenisloos portret voor Tom dan een gezicht – en hij dacht aan

Bernard die in het geheim aan zijn Derwattvervalsingen werkte, in een dichte, zelfs helemaal afgesloten kamer in zijn atelierwoning. Bernards huis was nogal armoedig, zoals het altijd geweest was. Tom had nog nooit het sanctum sanctorum gezien als hij zijn meesterwerken schilderde, de Derwatts die duizenden ponden opbrachten. Als je meer vervalsingen schilderde dan je eigen schilderijen, zouden de vervalsingen dan niet natuurlijker, echter, authentieker voor jezelf worden dan zelfs je eigen werken? Zou het niet zo worden dat het ten slotte helemaal geen inspanning meer kostte en het werk een tweede natuur voor je werd?

Eindelijk ging Tom helemaal ineengerold op de gele sofa liggen, met zijn pantoffels uit en zijn voeten onder zijn kamerjas opgetrokken. Hij sliep nog niet lang toen Mme Annette al binnenkwam en hem wekte met een gilletje, of een schril hijgend geluid van verbazing.

‘Ik ben zeker al lezende in slaap gevallen,’ zei Tom glimlachend, en ging rechtop zitten.

Mme Annette liep op een holletje naar de keuken om koffie voor hem te maken.

2.

Tom boekte een vlucht naar Londen voor dinsdag. Daardoor zou hij maar een paar uur hebben om zich te laten schminken en de nodige instructies te krijgen. Niet genoeg tijd om nerveus te worden. Tom reed naar Melun om bij zijn bank wat geld op te nemen – francs.

Het was tien over halftwaalf, en de bank sloot om twaalf uur. Tom was de derde in de rij voor het loket waar de mensen geld opnamen, maar ellendig genoeg was aan dit loket een vrouw bezig geld voor loonzakjes of zoiets af te geven, want ze tilde telkens zakken met munten op, terwijl ze haar voeten schrap zette tegen de zakken die nog op de vloer stonden. Achter het traliehekje was een bankbediende bezig met natgemaakte duim zo snel als maar mogelijk was stapeltjes bankbiljetten te tellen en de totaalbedragen op twee afzonderlijke papiertjes te krabbelen. Hoelang zou dat nog doorgaan, vroeg Tom zich af terwijl de wijzers van de klok traag naar de twaalf kropen. Geamuseerd keek Tom toe hoe de rij uiteenviel. Drie mannen en twee vrouwen verdrongen zich nu bij het loket en staarden met glazige ogen, als gebiologeerde slangen, naar al die poen, alsof het een erfenis was die een familielid dat er zijn hele leven voor gewerkt had hen nagelaten had. Tom gaf het op en verliet de bank. Hij kon het zonder geld ook wel redden, dacht hij, en eigenlijk had hij er alleen maar over gedacht het aan Engelse vrienden die mogelijk naar Frankrijk zouden komen te geven of te verkopen.

Dinsdagmorgen, toen Tom bezig was zijn koffer te pakken, klopte Mme Annette op de deur van zijn slaapkamer. 'Ik ga naar München,' zei Tom vrolijk. 'Daar is een concert.'

'Ach, München! Beieren! Dan mag u wel warme kleren meene-
men.' Mme Annette was al gewend aan zijn onverwachte reisjes.
'Hoelang blijft u weg, Monsieur Tome?'

'Twee dagen, drie misschien. Doe maar geen moeite als er
boodschappen voor me komen. Misschien bel ik wel op om te
horen of er iets gekomen is.'

Toen herinnerde Tom zich iets dat weleens nuttig zou kunnen
zijn, een Mexicaanse ring die hij – dacht hij – in zijn met ijzer
beslagen kistje had. Ja, daar lag hij, midden tussen de schakel-
manchetknopen en de knopen, een zware zilveren ring in de vorm
van twee ineengerolde slangen. Tom had er een hekel aan en was
vergeten hoe hij eraan gekomen was, maar het ding was tenminste
Mexicaans. Tom blies erop, poetste hem op aan zijn broekspijp en
stopte hem in zijn zak.

De post van halfelf bracht drie dingen: een telefoonrekening,
heel bultig in zijn enveloppe door al de afzonderlijke kaartjes voor
elk gesprek buiten Villeperce; een brief van Héloïse; en een Ame-
rikaanse luchtpostbrief geschreven in een handschrift dat Tom
niet kende. Hij draaide de enveloppe om en zag tot zijn verbazing
de naam Christopher Greenleaf op de achterkant staan, met een
adres in San Francisco. Wie was Christopher? Hij opende eerst
de brief van Héloïse.

11 oktober 19..

Chéri,

Ik ben nu gelukkig en helemaal in orde. Heel goed
eten. We vangen vis vanaf de boot. Veel liefs van Zeppo.

[Zeppo was haar donkere Griekse gastheer en Tom wist hem wel te vertellen wat hij kon doen met zijn lief.]
Ik heb nu beter leren fietsen. We hebben heel wat tochtjes het binnenland in gemaakt, dat erg droog is. Zeppo maakt foto's. Hoe gaat het in Belle Ombre? Ik mis je. Ben je gelukkig? Veel invitaties? [Bedoelde ze daarmee dat er gasten kwamen of dat hij uitgenodigd werd?] Schilder je? Ik heb geen letter van Papa gehoord.

Groet Mme A. van me. Veel kusjes.

De rest was in het Frans. Ze wilde dat hij haar een rood badpak stuurde dat hij in de kleine commode in haar badkamer zou vinden. Hij moest het per luchtpost opsturen. Het jacht had een verwarmd zwembad. Tom liep onmiddellijk naar boven, waar Mme Annette nog in zijn kamer bezig was, en droeg haar die taak op. Hij gaf er haar een briefje van honderd francs voor, want hij dacht dat ze misschien geschokt zou zijn door de kosten van het luchtpostpakketje en in de verleiding zou komen het met de langzame post te sturen.

Toen liep hij naar beneden en maakte gehaast de brief van Greenleaf open, want over een paar minuten moest hij al naar Orly.

12 okt. 19..

Geachte Heer Ripley,

Ik ben een neef van Dickie en kom volgende week naar Europa, waarschijnlijk ga ik eerst naar Londen, maar ik kan nog niet beslissen of ik misschien niet toch eerst naar Parijs zal gaan. Hoe dan ook dacht ik dat het wel leuk zou zijn als we elkaar eens konden ontmoeten. Mijn oom

Herbert gaf me uw adres en hij zegt dat u niet ver van Parijs woont. Uw telefoonnummer heb ik niet gekregen, maar dat kan ik opzoeken.

Om u iets over mezelf te vertellen, ik ben twintig en ga naar de Stanford University. Ik ben een jaar in militaire dienst geweest, waardoor mijn studie onderbroken is. Ik ga naar Stanford terug om een ingenieurstitel te halen, maar tot zolang neem ik een jaar vrij om Europa te zien en me een beetje te ontspannen. Een heleboel jongens doen dit nu. Die druk overall is enorm. Ik bedoel in Amerika, maar misschien bent u al zo lang in Europa dat u niet weet wat ik bedoel.

Mijn oom heeft me veel over u verteld. Hij zegt dat u een goede vriend van Dickie was. Ik heb Dickie ontmoet toen ik 11 en hij 21 was. Ik herinner me een lange blonde knaap. Hij kwam bij ons in Californië logeren.

Laat me alstublieft weten of u eind oktober, begin november, in Villeperce bent. Intussen hopen we hier kennis met u te maken.

Met vriendelijke groeten,

Chris Greenleaf

Daar zou hij op een beleefde manier van af moeten zien te komen, dacht Tom. Het was nergens voor nodig om nauwere banden met de familie Greenleaf aan te halen. Een doodenkele keer schreef Herbert Greenleaf hem weleens, en Tom antwoordde dan altijd, met aardige, beleefde brieven.

‘Mme Annette, hou de vuren brandende,’ zei Tom toen hij wegging.

‘Wat zegt u?’

Hij vertaalde het zo goed als hij kon in het Frans.

‘Au revoir, M. Tome! Bon voyage!’ Mme Annette stond hem na te wuiven in de voordeur.

Tom nam de rode Alfa Romeo, een van de twee wagens in de garage. In Orly zette hij de wagen in de overdekte parkeergarage en zei dat het voor twee a drie dagen was. In de terminus kocht hij een fles whisky om mee naar de bende te nemen. Hij had al een grote fles Pernod in zijn koffer (hij mocht immers maar één fles naar Londen meebrengen), want Tom had gemerkt dat als hij door de groene uitgang ging en die ene fles goed liet zien, de douaneambtenaar hem nooit vroeg zijn koffer open te maken. In het vliegtuig kocht hij Gauloises zonder filter, altijd erg in trek in Londen.

Het regende een beetje in Engeland. De bus kroop over de linkerkant van de weg, langs de kleine villa’s waarvan de namen Tom altijd amuseerden, hoewel hij ze nu nauwelijks kon lezen in de donkere mist. Even-wachten. Niet-te-geloven. Milford Haven. Sombere Dooltocht. De namen waren op kleine uithangborden geschreven. Hoekje-bij-de-haard. Gaat-u-zitten. Grote god. Toen kwam het stuk met door elkaar gehutselde Victoriaanse huizen die in kleine hotels veranderd waren met grandioze namen in neonletters tussen Dorische portiekzuilen: Het Wapen van Manchester, King Alfred, Cheshire House. Tom wist dat achter de deftige achtenswaardigheid van die kleine vestibules enkele van de beste moordenaars van deze tijd voor een nacht of langer hun toevlucht kwamen zoeken, moordenaars die er zelf al even achtenswaardig uitzagen. Engeland was Engeland, God zegene het!

Het volgende dat Toms aandacht trok was een affiche op een lantaarnpaal aan de linkerkant van de weg. DERWATT stond er in krachtige zwarte, schuin omlaag hellende letters op geschreven – Derwatts handtekening – en het in kleur gereproduceerde schil-

derij zag er in het schemerige licht purper of zwart uit en leek wel wat op de geopende klep van een vleugelpiano. Ongetwijfeld een nieuwe vervalsing van Bernard Tufts. Enkele meters verder hing nog zo'n affiche. Het was een gek gevoel, zo door heel Londen 'aangekondigd' te worden en toch zo in alle rust aan te komen, dacht Tom toen hij, zonder dat iemand hem opmerkte, bij de West Kensington Terminal uit de bus stapte.

In de vliegveldterminal belde Tom Jeff Constant in zijn atelier op. Ed Banbury nam op.

'Spring in een taxi en kom regelrecht hierheen!' zei Ed, en naar zijn stem te oordelen was hij uitzinnig blij.

Jeffs atelier was in St. John's Wood. Tweede verdieping – voor de Britten de eerste – links. Het was een behoorlijk, net klein huis, niet chic en ook niet armoedig.

Ed zwaaide de deur open. 'Mijn god, Tom, wat grandioos je te zien!'

Ze schudden elkaar krachtig de hand. Ed was langer dan Tom en had sluike blonde haren die de neiging hadden over zijn oren te vallen, zodat hij ze voortdurend opzij duwde. Hij was een jaar of vijfendertig.

'En waar is Jeff?' Tom viste Gauloises en whisky uit het rode plastic netje en vervolgens de meegesmokkelde Pernod uit zijn koffer. 'Voor het huis.'

'O, groots! Jeff is in de galerie. Moet je horen, Tom, *doe* je het? – Want ik heb de spullen al hier en er is niet veel tijd meer.'

'Ik zal het proberen,' zei Tom.

'Bernard komt zo. Hij zou ons helpen. Aanwijzingen.' Ed keek koortsachtig op zijn polshorloge.

Tom had zijn overjas en colbertjasje uitgetrokken. 'Kan Derwatt niet een beetje te laat komen? Is de opening om vijf uur?'

'O ja, natuurlijk. Voor zessen hoeft hij er toch niet te zijn, maar ik wil wel proberen de vermomming te verzorgen. Jeff zei me je

eraan te herinneren dat je niet zoveel korter bent dan Derwatt was – en wie kan zich trouwens die gegevens nog herinneren? Aangenomen dat ik ze al ooit ergens opgeschreven heb? En Derwatt had blauwgrijze ogen. Maar met de jouwe zal het best gaan.’ Ed lachte. ‘Thee?’

‘Nee dank je.’ Tom keek naar het donkerblauwe pak op Jeffs sofa. Het zag er uit alsof het te wijd was, en het was niet opgeperst. Een paar afschuwelijke zwarte schoenen stonden op de vloer bij de sofa. ‘Waarom pak je geen borrel?’ stelde Tom aan Ed voor, want Ed leek zo zenuwachtig als een kat. Als gewoonlijk maakte een anders nervositeit juist dat Tom zich kalm voelde.

De bel ging.

Ed liet Bernard Tufts binnen.

Tom stak zijn hand uit. ‘Bernard, hoe is het met jou?’

‘Goed, dank je,’ zei Bernard, en zijn stem klonk diep ongelukkig. Bernard was mager en had een olijfkleurige huid, sluike zwarte haren en zachte donkere ogen.

Het leek Tom het beste om nu op dit ogenblik maar niet te proberen een gesprek met Bernard te beginnen, maar gewoon efficiënt te werk te gaan.

Ed haalde een kom met water uit Jeffs kleine maar moderne badkamer en Tom onderwierp zich aan een haarspoeling om zijn haar donkerder te maken. Bernard begon te praten, maar pas nadat Ed hem eerst kalm en toen meer aanhoudend aangestoten had.

‘Hij liep een beetje gebogen,’ zei Bernard. ‘Zijn stem – In het openbaar was hij een beetje verlegen. Het was een soort monotoon stemgeluid, denk ik. Kijk, zo ongeveer, als ik het voor kan doen,’ zei Bernard met een monotone stem. ‘Nu en dan lachte hij.’

‘Doen we dat soms niet allemaal!’ zei Tom, zelf nerveus lachend. Tom zat nu op een rechte stoel en zijn haren werden door Ed gekamd. Rechts van hem stond een bord met iets erop dat er

als de van de vloer bijeengeveegde haren van een kapperszaak uitzag, maar Ed schudde het uit en toen bleek het een baard te zijn, bevestigd aan heel dun vleeskleurig gaas. ‘Allemachtig, ik hoop dat er niet te veel licht is,’ mompelde Tom.

‘Daar zullen we wel voor zorgen,’ zei Ed.

Terwijl Ed met een snor bezig was, deed Tom zijn twee ringen af, de ene een trouwring en de andere de ring van Dickie Greenleaf, en stopte ze in zijn zak. Hij vroeg Bernard hem de ring uit zijn linker broekzak te brengen, en dat deed hij. Bernards dunne vingers waren koud en beverig. Tom wilde hem vragen hoe het met Cynthia was, maar het schoot hem te binnen dat Bernard niet meer met haar omging. Ze waren van plan geweest te gaan trouwen, herinnerde Tom zich. Ed knipte met een schaar Toms haren bij om een ruige bos boven zijn voorhoofd te krijgen.

‘En Derwatt –’ Bernard zweeg plotseling, omdat zijn stem oversloeg.

‘O, hou toch op, Bernard!’ zei Ed, hysterisch lachend.

Bernard lachte ook. ‘Sorry. Echt, het spijt me.’ Zijn stem klonk berouwvol, alsof hij het meende.

De baard ging erop, met lijm.

Ed zei: ‘Ik wou dat je hier een beetje rondliep, Tom. Om eraan te wennen. In de galerie. Wel, je hoeft niet met het publiek naar binnen te gaan, daar hebben we van afgezien. Er is een achterdeur, en Jeff laat ons binnen. We nodigen een stel mensen van de pers uit in het kantoortje, zie je, en we zullen ervoor zorgen dat er maar één staande lamp is, aan de andere kant van de kamer. We hebben een kleine lamp en de plafondlamp weggehaald, dus die *kunnen* niet eens aan.’

De plakkerige baard voelde koel aan op Toms gezicht. In de spiegel in Jeffs wc leek hij een beetje op D.H. Lawrence, dacht hij. Zijn mond was helemaal door haren omgeven. Het was geen prettig gevoel, vond Tom. Op een plankje onder de spiegel ston-

den drie kleine foto's van Derwatt – Derwatt in hemdsmouwen, een boek lezend in een dekstoel, Derwatt staand naast een man die Tom niet kende, met het gezicht naar de camera. Op alle foto's droeg Derwatt een bril.

'De bril,' zei Ed, alsof hij Toms gedachten geraden had.

Tom pakte de bril met ronde glazen, die Ed hem aanreikte, aan en zette hem op. Zo was het beter. Tom glimlachte, voorzichtig om de opdrogende baard niet te bederven. De bril was kennelijk van gewoon glas. Tom liep een beetje gebogen naar het atelier terug en zei met Derwatts stem, tenminste dat hoopte hij: 'En vertel me nu eens wat van die man Murchison –'

'Lager van toon!' zei Bernard, en zijn broodmagere handen maaiden woest in het rond.

'Die man Murchison,' herhaalde Tom.

Bernard zei: 'M-Murchison denkt, volgens Jeff – dat Derwatt op een oude techniek teruggesprepen heeft. In zijn doek "De Klok", zie je. Om je de waarheid te zeggen weet ik niet wat hij nou eigenlijk precies bedoelt.' Bernard schudde snel zijn hoofd, haalde ergens een zakdoek vandaan en snoot zijn neus. 'Ik stond net naar een van Jeffs foto's van "De Klok" te kijken. Ik had het in geen drie jaar gezien, zie je. Het doek zelf niet, bedoel ik.' Bernard praatte zacht, alsof de muren oren hadden.

'Is Murchison een expert?' vroeg Tom, terwijl hij dacht: wat heet een expert?

'Nee, hij is gewoon een Amerikaans zakenman,' zei Ed. 'Hij verzamelt. Hij heeft een soort idée-fixe.'

Het was meer dan dat, dacht Tom, anders zouden ze niet allemaal zo overstuur zijn. 'Is er iets bepaalds waar ik op voorbereid moet zijn?'

'Nee,' zei Ed. 'Of wel, Bernard?'

Bernard snakte haast naar adem, toen probeerde hij te lachen en heel even zag hij er uit zoals hij er jaren geleden uitgezien had,

jonger, argeloos. Tom realiseerde zich dat Bernard magerder was dan toen hij hem, drie of vier jaar geleden, voor het laatst gezien had.

‘Ik wou dat ik het wist,’ zei Bernard. ‘Je moet alleen volhouden dat het schilderij “De Klok” van Derwatt is.’

‘Laat dat maar aan mij over,’ zei Tom. Hij liep door het vertrek om de gebogen gang te oefenen, waarbij hij zich een enigszins traag tempo aanmat dat, hoopte hij, het juiste was.

‘Maar,’ ging Bernard verder, ‘als Murchison door wil gaan op dat waar hij over aan het praten is, wat het ook is – jij hebt de “Man in de Stoel”, Tom –’

Een vervalsing. ‘Die hoeft hij nooit te zien,’ zei Tom. ‘Ik ben er trouwens zelf dol op.’

“De Tobbe”’, voegde Bernard er nog aan toe. ‘Die hangt op de expositie.’

‘Maak je je daar zorgen over?’ vroeg Tom.

‘Hij is in dezelfde techniek geschilderd,’ zei Bernard. ‘Mischien.’

‘Weet jij dan over welke techniek Murchison het heeft? Waarom haal je “De Tobbe” dan niet weg als je je er ongerust over maakt?’

Ed zei: ‘Hij staat in de catalogus. We waren bang dat als we hem weghaalden, Murchison hem zou willen zien, zou willen weten wie hem gekocht heeft en weet ik wat al meer.’

Het gesprek leidde tot niets, want Tom kon maar geen duidelijke verklaring krijgen van wat zij, of Murchison, met de techniek in die bepaalde schilderijen bedoelden.

‘Jij zult Murchison toch nooit tegenkomen, dus maak je maar geen zorgen meer,’ zei Ed tegen Bernard.

‘Heb jij hem gezien?’ vroeg Tom aan Ed.

‘Nee, alleen Jeff. Vanmorgen.’

‘En hoe was hij?’

‘Jeff zei een jaar of vijftig, groot Amerikaans type. Echt wel beleefd, maar hardnekkig. Zat er geen riem in die broek?’

Tom trok de riem in zijn broek strakker aan. Hij rook aan de mouw van zijn jasje. Er hing een vage mottenballengeur aan, die niemand waarschijnlijk op zou merken met al die sigarettenrook. Trouwens, het kon best zijn dat Derwatt de afgelopen paar jaren Mexicaanse kleren gedragen had en zijn Europese kleren op had geborgen. Tom bekeek zichzelf in een langwerpige spiegel, onder een van Jeffs buitengewoon felle schijnwerpers die Ed aangedraaid had, en plotseling sloeg hij dubbel van het lachen. Tom draaide zich om en zei: ‘Sorry, maar ik dacht er net aan dat als je rekent hoe fantastisch veel geld Derwatt verdient, hij wel erg aan zijn oude kloffie gehecht is!’

‘Dat zit wel goed, hij is toch een kluisenaar,’ zei Ed.

De telefoon ging. Ed nam op en Tom hoorde hem iemand, ongetwijfeld Jeff, verzekeren dat Tom gekomen was en klaar stond om te gaan.

Maar Tom voelde zich helemaal niet klaar om te gaan. Hij zweette van de zenuwen. Hij vroeg aan Bernard, en probeerde een opgewekte klank in zijn stem te leggen: ‘Hoe gaat het met Cynthia? Zie je haar nog weleens?’

‘Ik zie haar helemaal niet meer. Niet zo vaak in elk geval.’ Bernard wierp een korte blik op Tom en keek toen weer naar de deur.

‘Wat zal ze zeggen als ze erachter komt dat Derwatt voor een paar dagen in Londen teruggekomen is?’ vroeg Tom.

‘Ik denk niet dat ze iets zal zeggen,’ antwoordde Bernard mat. ‘Ze is niet – ze is niet van plan roet in het eten te gooien, dat weet ik zeker.’

Ed was klaar met zijn telefoongesprek. ‘Cynthia zal niets zeggen, Tom. Zo is ze nu eenmaal. Je herinnert je haar toch nog wel, Tom?’

‘Ja. Vaag,’ zei Tom.

‘Als ze nu nog niets gezegd heeft, dan zal ze dat in de toekomst ook niet doen,’ zei Ed. Door de manier waarop hij het zei klonk het wel waarschijnlijk. ‘Ze is geen kwaaië meid, en ook niet eentje die haar mond voorbijpraat.’

‘Ze *is* werkelijk geweldig,’ zei Bernard dromerig, tegen niemand in het bijzonder. Hij stond plotseling op en rende naar de badkamer, misschien omdat hij nodig moest, maar misschien ook wel om over te geven.

‘Maak je maar geen zorgen over Cynthia, Tom,’ zei Ed zacht. ‘Wij leven met haar, zie je. Ik bedoel hier in Londen. Ze heeft nu al drie jaar haar mond gehouden. Nou ja, zie je – sinds ze met Bernard gebroken heeft. Of hij met haar gebroken heeft.’

‘Is ze gelukkig? Heeft ze iemand anders gevonden?’

‘Och, ze heeft een vriendje, geloof ik.’

Bernard kwam terug.

Tom nam een whisky. Bernard nam een Pernod en Ed dronk niets. Hij durfde niet, zei hij, omdat hij een kalmerend middel geslikt had. Om een uur of vijf had Tom over verscheidene dingen instructies gehad of zijn geheugen opgefrist: de stad in Griekenland waar Derwatt bijna zes jaar geleden officieel voor het laatst gezien was. Tom moest, in het geval hem er iets over gevraagd werd, zeggen dat hij Griekenland onder een andere naam verlaten had op een tanker die naar Vera Cruz voer, en als olieman en sloopsschilder op het schip had gewerkt.

Ze leenden Bernards overjas, die er ouder uitzag dan die van Tom of een van de jassen die Jeff in zijn kast had hangen. Toen gingen Tom en Ed op weg en lieten Bernard in Jeffs atelier achter, waar ze elkaar na afloop allemaal zouden ontmoeten.

‘Mijn god, wat is hij depressief,’ zei Tom op het trottoir. Hij liep een beetje sjokkend. ‘Hoelang kan dat nog zo doorgaan?’

‘Je moet hem niet naar vandaag beoordelen. Hij gaat er wel mee door. Hij is altijd zo als er een expositie is.’

Bernard was het oude werkpaard, veronderstelde Tom. Ed en Jeff bloeiden helemaal op met al dat extra geld, goed eten, een goed leventje. Bernard produceerde alleen maar de schilderijen die dat mogelijk maakten.

Tom moest plotseling achteruitwijken voor een taxi, omdat hij niet had verwacht dat die over de linkerkant van de weg zou razen.

Ed glimlachte. ‘Goed zo. Volhouden maar.’

Ze kwamen bij een rij taxi’s en namen er een.

‘En die – die beheerder of directeur van de galerie,’ zei Tom. ‘Hoe heet die eigenlijk?’

‘Leonard Hayward,’ zei Ed. ‘Hij is een jaar of zesentwintig. En een mietje van hier tot ginder, hoort eigenlijk in een King’s Road-boutique thuis, maar hij is wel safe. Jeff en ik laten hem in de clan. We moesten wel. Het is echt veiliger, want hij kan geen chantage beginnen als hij een schriftelijke overeenkomst met ons getekend heeft om de galerie te beheren, wat hij gedaan heeft. We betalen hem behoorlijk en hij vindt het wel leuk. Hij stuurt ook goeie kopers op ons af.’ Ed keek Tom aan en glimlachte. ‘Vergeet niet met een beetje arbeijersaccent te praten. Dat kun je heel goed als ik me goed herinner.’